

Metodika k zajištění jednotného postupu orgánů krajů, hlavního města Prahy, orgánů obcí a městských částí v hlavním městě Praze při řešení negativních dopadů sucha na vodní zdroje a nedostatku vody

Problematika sucha a s ním spojeného nedostatku vody představuje pro celou Českou republiku stále větší hrozbu. V průběhu roku 2015 měly větší či menší problém s množstvím nebo kvalitou dodávané pitné vody desítky obcí napříč celým územím. Jednalo se zejména o obce, které nejsou napojeny na skupinové vodovody s dostatečně kapacitními zdroji povrchových anebo podzemních vod, ale spoléhají se pouze na lokální zdroje vody.

Problematika řešení dopadů sucha a nedostatku vody včetně návrhu potřebných opatření vyžaduje systémové řešení týkající se celé republiky. Proto Vláda České republiky usnesením č. 620 ze dne 29. 7. 2015 k přípravě realizace opatření pro zmírnění negativních dopadů sucha a nedostatku vody uložila příslušným ministrům realizaci opatření k naplnění cílů ochrany před negativními dopady sucha a ministrům zemědělství a životního prostředí uložila do 30. 6. 2017 předložit návrh koncepce ochrany před následky sucha pro území celé republiky s využitím vhodných opatření, hejtmanům doporučila spolupracovat při realizaci těchto opatření.

Uvedené usnesení vlády včetně příloh je zveřejněno na webových stránkách Ministerstva zemědělství, na adrese:

<http://eagri.cz/public/web/mze/voda/legislativa/dalsi-metodicke-pomucky/zakon-o-vodach/priprava-realizace.html>

1. Možnosti řešení dopadů sucha

Možnosti uložení mimořádných opatření ke zmírnění dopadů sucha a nedostatku vody řeší zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů (zákon o vodovodech a kanalizacích), ve znění pozdějších předpisů.

a) Vodní zákon:

- Obecné nakládání s povrchovými vodami je upraveno v § 6 odst. 1 vodního zákona, které stanoví, že každý může na vlastní nebezpečí bez povolení nebo souhlasu vodoprávního úřadu odebírat povrchové vody nebo s nimi jinak nakládat pro vlastní potřebu, není-li k tomu třeba zvláštního technického zařízení.
- V režimu tohoto ustanovení budou typicky probíhat odběry povrchových vod fyzickými osobami (jednotlivci, domácnostmi) realizované pro (jejich) vlastní potřebu a na vlastní nebezpečí (např. za účelem zalévání zahrady konví z vodního toku), pokud k tomu není třeba zvláštního technického zařízení (např. čerpadla).
- Obecní úřady jako příslušné vodoprávní úřady podle § 105 odst. 1 vodního zákona mohou obecné nakládání s vodami bez náhrady upravit, omezit, popř. zakázat, vyžaduje-li to veřejný zájem, zejména dochází-li při něm k porušování povinností (nesmí se ohrožovat jakost nebo zdravotní nezávadnost vod, narušovat přírodní prostředí, zhoršovat odtokové poměry

atd.) na nezbytně nutnou dobu, obecné užívání povrchových vod postupem podle § 6 odst. 4 vodního zákona.

- Takový úkon obce, jako vodoprávního (obecního) úřadu podle tohoto ustanovení může mít buď formu rozhodnutí, nebo formu opatření obecné povahy, a to podle okruhu adresátů, jimž bude opatření určeno, resp. vůči nimž bude činěno. Bude-li se týkat konkrétního (adresně jasně určitelného) počtu osob, pak vodoprávní úřad zvolí formu rozhodnutí (v konkrétní věci zakládá práva nebo povinnosti pouze určitému jasně danému okruhu osob). V případě, že tak bude postupovat vůči neurčitému počtu osob (upravuje konkrétní věc vůči neurčitému počtu osob), vydá opatření obecné povahy.
- Obce, správci povodí, a další dotčené subjekty se rovněž mohou obrátit na příslušné vodoprávní úřady obecních úřadů obcí s rozšířenou působností (městské úřady, odbory životního prostředí). Podle § 109 odst. 1 vodního zákona patří do působnosti těchto vodoprávních úřadů i možnost bez náhrady upravit na dobu nezbytně nutnou povolená nakládání s vodami (např. platná rozhodnutí o povolení k odběru podzemních nebo povrchových vod), popřípadě tato nakládání omezit nebo zakázat, a to vyžaduje-li to veřejný zájem, zejména je-li přechodný nedostatek vody nebo je-li ohroženo zásobování obyvatel vodou.

b) Zákon o vodovodech a kanalizacích:

- Ustanovení § 9 odst. 5 zákona o vodovodech a kanalizacích dává oprávnění provozovateli vodovodu přerušit nebo omezit dodávku vody bez předchozího upozornění v odůvodněných případech mimo jiné i v době živelní pohromy (sucha). V této souvislosti je ale třeba upozornit na § 9 odst. 8 tohoto zákona, podle kterého je provozovatel v případě přerušení nebo omezení dodávky vody oprávněn stanovit podmínky tohoto přerušení nebo omezení a je povinen zajistit náhradní zásobování pitnou vodou v mezích technických možností a místních podmínek.
- Obecní úřad může podle § 15 odst. 4 až 6 zákona o vodovodech a kanalizacích vydat opatření obecné povahy o dočasném omezení užívání pitné vody z vodovodu pro veřejnou potřebu, pokud to vyžaduje veřejný zájem, především je-li přechodný nedostatek pitné vody, který nelze z důvodu technických kapacit nebo nedostatečných zdrojů vody nahradit. Opatření obecné povahy lze vydat po projednání s obcí, vlastníkem a provozovatelem vodovodu na dobu nejdéle 3 měsíců.

O nutnosti šetření vodou a omezení jejího užívání k zalévání pozemků, napouštění bazénů, mytí vozidel apod. je třeba informovat občany v místě obvyklým způsobem (prostřednictvím místního rozhlasu, rozesláním SMS zpráv, zveřejněním na úřední desce elektronické i fyzické).

K výše uvedeným regulačním opatřením by se mělo přistupovat, pouze tehdy vyžaduje-li to veřejný zájem na nezbytně nutnou dobu. Vždy se jedná o individuální vyhodnocení dané situace v konkrétním místě tj. v územním obvodu obce nebo obce s rozšířenou působností, v daném čase a na konkrétním vodním toku nebo v jeho povodí nebo v povodí vodního zdroje.

c) Obecná doporučení k omezování vzniku sucha a řešení sucha a nedostatku vody:

- U zastavěných a zpevněných ploch je vhodné prověřit možnosti vsakování srážkových vod a oddělování srážkových a odpadních vod a realizaci z toho vyplývajících vhodných opatření k zadržování srážkové vody.
- Při územním plánování nebo komplexních pozemkových úpravách je nutné věnovat zvýšenou pozornost přípravě a provádění opatření k posílení retenční schopnosti krajiny (např. budování drobných vodních nádrží včetně obnovy zaniklých vodních nádrží), obnově zaniklých krajinných struktur napomáhajících zadržování vody v krajině (např. remízků, mezí, průlehů, záchytných a zasakovacích příkopů, odstavných ramen vodních toků, zatravňování pozemků) a také provádění protierozních opatření.
- Obecní úřad může pro území své obce např. omezit užívání pitné vody z veřejného vodovodu pouze pro účely zásobování domácností pitnou vodou tj. např. zakázat napouštění bazénů, mytí vozidel a zalévání.
- Vodoprávní úřad obce s rozšířenou působností může ve své územní působnosti např. zakázat nebo omezit platná povolení k odběru povrchových vod z vodních toků a vodních nádrží a to pro jakékoliv účely.
- Vodoprávní úřady obcí s rozšířenou působností jsou podle vodního zákona povinny provádět kontroly dodržování minimálních zůstatkových průtoků ve vodních tocích pod vodními díly a odběrnými místy, a dodržování schválených manipulačních řádů staveb vodních děl (především vodních nádrží).

d) Doporučené podklady pro vydání regulativních **opatření** (rozhodnutí nebo opatření obecné povahy):

- situační zprávy nebo ucelené informace pro příslušná povodí vydávané správci povodí a správci vodních toků (státními podniky Povodí) při déletrvajícím suchu, informace poskytované ČHMÚ,
- vlastní sledování situace v místních vodních zdrojích a místních vodních tocích (např. výrazný pokles hladiny podzemní vody ve studních nebo vrtech, významný pokles průtoků ve vodních tocích, zhoršující se kvalita odebírané podzemní nebo povrchové vody),
- žádosti nebo doporučení vlastníků a provozovatelů vodárenské infrastruktury při významném poklesu hladiny povrchové vody ve vodárenských nádržích,
- sledování veřejných informačních zdrojů,
- sledování dlouhodobé předpovědi počasí a vývoje hydrometeorologické situace.

Vodoprávní úřady by měly, pokud to vážnost situace nevyklučuje, před vydáním omezujícího opatření návrh opatření projednat s dotčenými uživateli vod.

2. Postup v případě vyhlášení krizového stavu

Na výše uvedená mimořádná opatření vodoprávních úřadů mohou s ohledem na další prognózu, intenzitu a negativní vývoj situace navazovat krizová opatření uložená za krizového stavu hejtmanem, příp. starostou obce

(v případě nebezpečí z prodlení) podle zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Doporučené postupy pro orgány krajů, orgány obcí s rozšířenou působností a orgány obcí, spolu se souborem plánovacích, řídicích a organizačních opatření včetně materiálního a technického zabezpečení v systému nouzového zásobování obyvatelstva pitnou vodou při vzniku mimořádných událostí a za krizových stavů, pokud tato situace naruší zásobování obyvatelstva pitnou vodou na území kraje nebo lze tuto skutečnost předpokládat, jsou vymezeny v metodickém pokynu Ministerstva zemědělství č. j. 74020/2017-MZE-15000 ze dne 22. prosince 2016.

Tento pokyn je dostupný na webových stránkách Ministerstva vnitra, na adrese:

www.mvcr.cz/soubor/vestnik-vlady-pro-kraje-a-obce-1-2017.aspx